

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

07-10-48М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до підготовки семінарських занять
та самостійної роботи з дисципліни

«Історія слов'янських народів (нова доба)»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
за освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Історія)»
спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)»
денної та заочної форми навчання

History of the Slavic peoples (new era)
for applicants of I (bachelor's) level of education
specialties 014.03 Secondary education (History)

Рекомендовано науково-методичною
радою з якості ННІЕМ
Протокол № 6 від 20.02.2025 р.

Рівне – 2025

Методичні вказівки до підготовки семінарських занять та самостійної роботи з дисципліни «Історія слов'янських народів (нова доба)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Історія)» спеціальності 014.03 «Середня освіта (Історія)» денної та заочної форми навчання [Електронне видання] / Шевчук Т. Є., Клинова-Дацюк Г. Д. – Рівне : НУВГП, 2025. – 30 с.

Укладачі: Шевчук Т. Є., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільних дисциплін;

Клинова-Дацюк Г. Д., кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри журналістики та українознавства.

Відповідальний за випуск: Сокаль В. А., в.о. завідувача кафедри суспільних дисциплін.

Керівник групи забезпечення спеціальності

Прищеп О. П.

© Т. Є. Шевчук,
Г. Д. Клинова-Дацюк, 2025
© НУВГП, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Рекомендації студентам щодо опрацювання тем і виконання різних видів робіт	5
Теми семінарських занять	7
Тематика та зміст семінарських занять	12
Тематика самостійної роботи	25
Список рекомендованої літератури	27
Додатки	30

ВСТУП

Історія слов'янських народів є складовою частиною світової історії під якою ми розуміємо шлях пройдений людством за період свого існування.

З давніх давен слов'янські народи мають тісні контакти між собою. Зумовлюється це як етнічною та територіальною близькістю, мовними та культурними традиціями, так і багатомістовими переплетіннями історичних доль слов'ян, непростих їхніх взаємин. Тому вивчення курсу «Історія слов'янських народів (нова доба)» відкриває для студентів можливість глибшого та різнобічного осягнення минувшини й сьогодення нашої держави.

Взаємини між слов'янськими народами та сусідніми країнами завжди були набагато різноманітнішими ніж це може здатися з перегляду сучасної літератури. Не тільки нові політичні реалії незалежні Україна, Польща, Чехія, Словаччина, Болгарія, Сербія тощо та їх роль у формуванні сучасної Європи. Треба спробувати з'ясувати чому і як минулі покоління сприймали сучасну їм дійсність, вимагали в ній свого місця, створювали неповторну культуру і т. ін. Все це повинно показувати, що всі народи більшою чи меншою мірою причетні до цивілізаційних здобутків, які стали надбанням людства і якими сьогодні можемо користуватися.

Дисципліна «Історія слов'янських народів (нова доба)» є однією із традиційних нормативних дисциплін вищої школи гуманітарного профілю зі спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Мета курсу зводиться до вивчення історії етнополітичного, соціально-економічного та культурного розвитку болгарського, сербського, хорватського, словенського, чеського, словацького, польського та інших слов'янських народів періоду нової історії.

Мета дисципліни «Історія слов'янських народів (нова доба)» полягає в тому, щоб, спираючись на найновіші здобутки історіографії, сформувані у здобувачів I (бакалаврського) рівня освіти знання про головні етапи та події в історії слов'янських

народів в новий час. Розглянути основні соціальні, економічні, політичні, етнічні, конфесійні та культурні процеси в слов'янських країнах, проаналізувати труднощі, здобутки та специфіку в процесі формування державності місцевих народів в період нової доби.

Завдання дисципліни:

- ознайомити здобувачів із конкретним теоретичним і фактологічним матеріалом з історії слов'янських народів нової доби, або раннього модерного часу (середина XVII-XX ст.);
- охарактеризувати особливості політичного, соціально-економічного, культурного та релігійного розвитку слов'янських народів зазначеного періоду;
- сприяти виробленню у здобувачів активної громадянської позиції, високої національної свідомості, моралі, розвитку світоглядних переконань на засадах осмислення історично обумовлених політичних, культурних, релігійних та етнонаціональних традицій слов'янських народів;
- навчити здобувачів самостійно підбирати і опрацьовувати історичні документи, спеціальну літературу, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність історичних постатей європейської історії, виробляти навички самостійних оцінок і суджень, формувати історичне мислення.

Рекомендації студентам щодо опрацювання тем і виконання різних видів робіт

Вивчення кожної теми необхідно розпочинати з ознайомлення із силабусом дисципліни, який містять стислу і конкретну інформацію про той історичний матеріал, який потрібно засвоїти.

Наступним кроком є ознайомлення з конспектом лекції, який становить основу теми базову структуру необхідних знань.

Поглиблені знання з теми студенти отримують готуючись до семінарських занять та виконуючи завдання для самостійної роботи. Семінар є результатом самостійної підготовки студента і обговорення на занятті під керівництвом викладача результатів

пізнавальної діяльності. Підготовка до семінарського заняття складається з таких етапів:

- ознайомлення з планом семінару та методичними рекомендаціями до нього;
- перегляд конспекту лекції;
- прочитання відповідного розділу підручника;
- ознайомлення із змістом рекомендованої літератури та конспектування її основних положень;
- виконання завдань для самостійної роботи
- засвоєння опорних понять теми;
- запис тез, розгорнутого плану, виступу з питань семінарського заняття. Їх текстовий об'єм не має встановлених меж, головне, щоб він забезпечував студенту повну і ґрунтовну відповідь.

У ході семінарського заняття заслуховуються виступи студентів. Студент повинен упродовж 10-15 хвилинного виступу не лише викласти суть питання, але й висловити свою думку щодо питань, порушених у монографіях, підручниках, статтях.

Подальший перебіг семінару передбачає виступи студентів, в яких вони висловлюють свою думку до висвітлених питань, доповнюють їх додатковим матеріалом, ставлять запитання виступаючому. Студенти повинні навчатися вільно, творчо обговорювати проблеми, що виносяться на семінарське заняття, а не просто читати текст. Дискусія повинна бути творчою, змістовною, доказовою, коректною.

На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами виступи, активність у дискусії, вміння формулювати та відстоювати свою позицію тощо. Викладач проводить індивідуальні бесіди із студентами, які пропустили семінарське заняття, перевіряє у визначеній разом із студентом формі знання матеріалу з тем, які закріплювалися на семінарі.

Опанування загальнотеоретичних проблем та фактичного матеріалу вимагає від студентів засвоєння цілого ряду специфічних термінів, понять. З метою їх засвоєння студентам рекомендується вести словник (на виділених у зошиті для самостійної роботи сторінках). До словника записуються опорні поняття і терміни, визначені у завданнях самостійної роботи. Значення термінів і

понять можна взяти у словниках, енциклопедіях тощо.

Над завданнями самостійної роботи студенти працюють самостійно, без викладача, в окремих зошитах для самостійної роботи.

Реферати обов'язково повинні складатися із титульної сторінки, плану, короткого вступу, в якому автор визначає завдання свого міні-дослідження, основної частини доробку, висновків і списку використаних джерел і літератури.

Посилання на літературні джерела слід супроводжувати цифрами у квадратних дужках із позначенням спочатку номера цитованого видання відповідно до списку використаної літератури і через кому цифрами сторінку наприклад: [3, с.68].

Оптимальною кількістю найменувань джерел і літератури можна вважати 4-7 позицій.

Текстова частина реферату викладається на стандартному папері формату А4 (з однієї сторони). Обсяг тексту повинен становити не менше 15-20 сторінок. Поля: верхнє та нижнє – 20 мм, ліве - 30 мм, праве - 10 мм.

Малюнки та таблиці розміщуються як за текстом, так і на окремих аркушах паперу і повинні мати нумерацію у межах розділу. Макети карт та плани розміщення експозицій зображуються на папері формату А3 чи більшому.

Захист реферату відбувається у терміни, спільно обумовлені студентами і викладачем, але обов'язково до початку підбиття підсумкових оцінок.

Для конспектування лекцій студент повинен мати один зошит, а для семінарських занять – інший, в цьому зошиті може бути самостійна робота і словник.

Критерії оцінювання семінарських занять, практичних завдань, самостійної роботи

(у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці, порушені терміни виконання та вимоги до оформлення;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть год. денна форма	Кіл-ть год. заочна форма
1.	Тема 1. Річ Посполита в XVII—наприкінці XVIII ст. 1. Внутрішня та зовнішня політика Речі Посполитої в період династії Ваза 2. Економічний і політичний занепад Польщі 3. Спроба державних реформ і територіальні поділи країни	2	1
2.	Тема 2. Національно-визвольний рух у польських землях наприкінці XVIII—в 60-х роках XIX ст. 1. Становище польських земель 2. Листопадове повстання 1830—1831 рр. 3. “Велика еміграція” і національно-визвольний рух у 30~40-х роках XIX ст. 4. Січневе повстання 1863—1864 рр.	2	1

3	<p>Тема 3. Чеські землі в Ранній Новий час (друга половина XVII—кінець XVIII ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Наслідки Тридцятилітньої війни для чеських земель 2. Становище чеських земель у першій половині XVIII ст. 3. Політика “освіченого абсолютизму” в Чехії 	2	1
4-5	<p>Тема 4-5. Національне Відродження та доба Модернізації в Чеських землях (кінець XVIII—початок XX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Чеське національне Відродження 2. Суспільно-економічний розвиток чеських земель 3. Револуція 1848-1849 рр. у Чехії 4. Становище чеських земель у 50—60-ті роки XIX ст. 5. Чехія у складі конституційно-дуалістичної монархії 6. Чеське суспільство за нових політичних реалій 7. “Чеське питання” під час Першої світової війни 	4	1
6.	<p>Тема 6. Словацькі землі у складі Габсбурзької монархії (XVIII—перша половина XIX ст.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суспільно-економічне становище та політика “освіченого абсолютизму” в словацьких землях 2. Словацьке Просвітництво 3. Словацьке національне Відродження 	2	1

	4. Участь словаків у революції 1848-1849 рр.		
7.	Тема 7. Словацькі землі в дуалістичній АвстроУгорській монархії (друга половина XIX—початок XX ст.) 1. Становище словацьких земель після 1849 р. 2. “Меморандум словацького народу”* 3. Словаччина у складі дуалістичної монархії 4. Економічний розвиток словацьких земель 5. “Словацьке питання” в роки Першої світової війни	2	1
8	Тема 8. Болгарські землі під владою Османів (друга половина XVII—перша половина XIX ст. 2. Політичний розвиток болгарських земель 3. Болгарське національне Відродження	2	1
9	Тема 9. Відновлення болгарської державності. Болгарія наприкінці XIX - на початку XX ст. 1. Суспільно-політичний рух у Болгарії в 60—70-ті роки XIX ст. 2. Утворення болгарської національної держави 4. Болгарія в Балканських війнах 5. Болгарія і Перша світова війна	2	1
10.	Тема 10. Сербі під владою Османів та Габсбургів (XVI-	2	1

	<p>XVIII ст.) 1. Серби у складі Угорської корони 2. Серби під османською владою. Переселення 1690 р. 3. Серби в Габсбурзькій монархії</p>		
11.	<p>Тема 11. Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (кінець XVIII—поч. XX ст.) 1. Становище в чорногорських землях у XVII-XVIII ст. 2. Чорногорія на шляху до незалежності 3.Здобуття Чорногорією державного суверенітету</p>	2	-
12-13	<p>Тема 12-13. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів і Венеції (XVI-XVIII ст.). Хорвати та словенці у складі Габсбурзької монархії (XIX—початок XX ст.) 1. Становище хорватських земель у XVI ст. 2. Хорвати і словенці в умовах абсолютизму та реакції 3. Хорвати та словенці на початку XIX ст. 4. Хорватсько-угорський договір 1868 р. Наступ реакції</p>	4	1
	Разом	26	10

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Лекція 1.

Тема 1. Річ Посполита в XVII—наприкінці XVIII ст. (2 год.)

1. Внутрішня та зовнішня політика Речі Посполитої в період династії Ваза
2. Економічний і політичний занепад Польщі
3. Спроба державних реформ і територіальні поділи країни

Семінарське заняття №1

Тема 1. Річ Посполита в XVII—наприкінці XVIII ст. (2 год.)

1. Внутрішня та зовнішня політика Речі Посполитої в період династії Ваза
2. Економічний і політичний занепад Польщі
3. Спроба державних реформ і територіальні поділи країни
4. Культура Речі Посполитої

Теми рефератів:

1. «Польська історія від смерті Владислава IV до Олівського миру» (др. пол.XVIIст.) .
2. Трактат про унію між Швецією та Великим князівством Литовським(1655р.).
3. Угода про поділ Речі Посполитої (1656) .
4. Закон про королівські міста (1791).
5. Російсько-австрійська декларація про поділ Речі Посполитої (1794) .
6. Твердиня польськості: національна місія жінки у польській родині на межі XIX-XX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.

2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Пахльовська О.Польща-Україна-Росія. Бермудський трикутник: слов'янські народи в пошуках справжньої батьківщини. О. Пахльовська. Сучасність. №.3/4. С.60-80.

Лекція 2.

Тема 2. Національно-визвольний рух у польських землях наприкінці ХVІІІ—в 60-х роках ХІХ ст. (2 год.)

1. Становище польських земель
2. Листопадове повстання 1830—1831 рр.
3. “Велика еміграція” і національно-визвольний рух у 30~40-х роках ХІХ ст.
4. Січневе повстання 1863—1864 рр.

Семінарське заняття №2

Тема 2. Національно-визвольний рух у польських землях наприкінці ХVІІІ—в 60-х роках ХІХ ст. (2 год.)

1. Становище польських земель
2. Листопадове повстання 1830—1831 рр.
3. “Велика еміграція” і національно-визвольний рух у 30~40-х роках ХІХ ст.
4. Січневе повстання 1863—1864 рр.

Теми рефератів:

1. Історія народів Західної Європи за працею О.Шпенглера «Занепад Європи».
2. Полемічні богословські твори ХVІ - початку ХVІІ ст. в Україні.
3. Характеристика Європейської цивілізації в книзі Фернана Броделя «Грамадика цивілізацій».
4. Європейська Цивілізація в роботах А. Тойнбі.
5. Європейська Цивілізація в роботах К. Ясперса.

Список рекомендованої літератури:

1. Оріховський Станіслав. Напучення польському королеві Сигізмунду Августу / Переклад Володимира Литвинова // Українські гуманісти епохи Відродження / Антологія у 2-х частинах. К., 1995. - Ч. 1. С. 33, 35.
2. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
3. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
4. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
5. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
6. Бродель Ф. Грамматика цивілізацій. 2014.560 с.
[http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%91%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9B%D0%AC%20-%20%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B9%20\(1963\)%202008%20552%D1%81.pdf](http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%91%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9B%D0%AC%20-%20%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B9%20(1963)%202008%20552%D1%81.pdf)
7. Омелян Прицак. Арнольд Джозеф Тойнбі та його твір. В кн.: Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 2. К.: Основи, 1995. С. 363-373.
8. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 1, 2. /Пер. з англ. В. Шовкуна. К.: Основи, 1995. 614 с. ISBN 5-7707-5617-9, ISBN 5-7707-5618-7
9. Ясперс Карл // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 736.

Лекція 3.

Тема 3. Чеські землі в Ранній Новий час (друга половина XVII—кінець XVIII ст.) (2 год.)

1. Наслідки Тридцятилітньої війни для чеських земель
2. Становище чеських земель у першій половині XVIII ст.
3. Політика “освіченого абсолютизму” в Чехії

Семінарське заняття №3

Тема 4. Чеські землі в Ранній Новий час (друга половина XVII—кінець XVIII ст.) (2 год.)

1. Наслідки Тридцятилітньої війни для чеських земель
2. Становище чеських земель у першій половині XVIII ст.
3. Політика “освіченого абсолютизму” в Чехії

Теми рефератів:

1. Аграрні реформи в Чехії у XVIII ст.
2. Розвиток чеської культури в XIX ст.
3. Політичні партії в чеській історії в другій половині XIX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Історія південних та західних слов'ян. Підруч. для студ. іст.фак. вузів. Ред. Гранчак І.М., Кізченко А.Ф., Чорній В.П. К. 1987.
6. Пахльовська О.Польща-Україна-Росія. Бермудський трикутник: слов'янські народи в пошуках справжньої батьківщини. О. Пахльовська. Сучасність. №.3/4. С.60-80.

Лекція 4.

Тема 4-5. Національне Відродження та доба Модернізації в Чеських землях (кінець XVIII—початок XX ст.) (4 год.)

1. Чеське національне Відродження
2. Суспільно-економічний розвиток чеських земель
3. Революція 1848-1849 рр. у Чехії
4. Становище чеських земель у 50—60-ті роки XIX ст.
5. Чехія у складі конституційно-дуалістичної монархії
6. Чеське суспільство за нових політичних реалій
7. “Чеське питання” під час Першої світової війни.

Семінарське заняття №4-5

Тема 4-5. Національне Відродження та доба Модернізації в Чеських землях (кінець XVIII—початок XX ст.) (4 год.)

1. Чеське національне Відродження
2. Суспільно-економічний розвиток чеських земель
3. Революція 1848-1849 рр. у Чехії
4. Становище чеських земель у 50—60-ті роки XIX ст.
5. Чехія у складі конституційно-дуалістичної монархії
6. Чеське суспільство за нових політичних реалій

Теми рефератів:

1. “Чеське питання” в роки Першої світової війни.
2. Проголошення Чехословацької республіки на чолі з Т. Масариком.
3. “Чеське питання” під час Першої світової війни.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.

3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Цебрій І.В. Дискусійні питання слов'янської історії: особливості соціально-економічного та культурного розвитку західнослов'янських промислових центрів у добу середньовіччя. Полт. Держ. Пед. ун-т імені В.Г.Короленка / І.В.Цебрій. Полтава: ПДПУ, 2007. 12 с. Комп'ютерний файл. Режим доступу: <http://library.pdpu.poltava.ua/docs/Цебрій І.doc>

Лекція 6.

Тема 6. Словацькі землі у складі Габсбурзької монархії (XVIII—перша половина XIX ст.) (2 год.)

1. Суспільно-економічне становище та політика “освіченого абсолютизму” в словацьких землях
2. Словацьке Просвітництво
3. Словацьке національне Відродження
4. Участь словаків у революції 1848-1849 рр.

Семінарське заняття №6

Тема 6. Словацькі землі у складі Габсбурзької монархії (XVIII—перша половина XIX ст.) 2 год.

1. Суспільно-економічне становище та політика “освіченого абсолютизму” в словацьких землях
2. Словацьке Просвітництво
3. Словацьке національне Відродження
4. Участь словаків у революції 1848-1849 рр.

Теми рефератів:

1. Національно-визвольний рух під проводом Ференца Ракоці у словацьких землях.
2. Сутність і значення реформ у словацьких землях в другій половині XVIII ст.

3. Словацький національний рух наприкінці XVIII — в першій половині XIXст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.

2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.

3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.

4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.

5. Цебрій І.В. Дискусійні питання слов'янської історії: особливості соціально-економічного та культурного розвитку західнослов'янських промислових центрів у добу середньовіччя. Полт. Держ. Пед. ун-т імені В.Г.Короленка / І.В.Цебрій. Полтава: ПДПУ, 2007. 12 с. Комп'ютерний файл. Режим доступу: <http://library.pdpu.poltava.ua/docs/Цебрій І.doc>

Лекція 7.

Тема 7. Словацькі землі в дуалістичній Австро-Угорській монархії (друга половина XIX— початок XX ст.) 2 год.

1. Становище словацьких земель після 1849 р.
2. “Меморандум словацького народу”
3. Словаччина у складі дуалістичної монархії
4. Економічний розвиток словацьких земель
5. “Словацьке питання” в роки Першої світової війни

Семінарське заняття №7

Тема 7. Словацькі землі в дуалістичній Австро-Угорській монархії (друга половина XIX— початок XX ст.) 2 год.

1. Становище словацьких земель після 1849 р.
2. “Меморандум словацького народу”
3. Словащина у складі дуалістичної монархії
4. Економічний розвиток словацьких земель
5. “Словацьке питання” в роки Першої світової війни

Теми рефератів:

1. “Словацьке питання” в роки Першої світової війни
2. Розвиток словацької культури другої половини XIX— на початку XX ст.
3. Словацький національний рух у 60-ті роки XIX ст.
4. Розвиток словацької культури другої половини XIX ст.

Список рекомендованої літератури :

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.

Лекція 8.

Тема 8. Болгарські землі під владою Османів (друга половина XVII—перша половина XIX ст. (2 год.)

1. Соціально-економічне становище болгарських земель
2. Політичний розвиток болгарських земель
3. Болгарське національне Відродження

Семінарське заняття № 8

Тема 8. Болгарські землі під владою Османів (друга половина XVII—перша половина XIX ст. (2 год.)

1. Соціально-економічне становище болгарських земель
2. Політичний розвиток болгарських земель
3. Болгарське національне Відродження

Теми рефератів:

1. Військово-феодальна сипахійська система господарювання в Болгарії.
2. Соціальне становище християн у Болгарії в другій половині XVII—першій половині XIX ст.
3. Посилення національно-визвольного руху в другій половині XVII—першій половині XIX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Чорній В. Історія Болгарії. Володимир Чорній. Львів. 2007

Лекція 9.

Тема 9. Відновлення болгарської державності. Болгарія наприкінці XIX - на початку XX ст. (2 год.)

1. Суспільно-політичний рух у Болгарії в 60—70-ті роки XIX ст.
2. Утворення болгарської національної держави
4. Болгарія в Балканських війнах

Семінарське заняття № 9

Тема 9. Відновлення болгарської державності. Болгарія наприкінці XIX - на початку XX ст. (2 год.)

1. Суспільно-політичний рух у Болгарії в 60—70-ті роки XIX ст.
2. Утворення болгарської національної держави
4. Болгарія в Балканських війнах

Теми рефератів:

1. Соціально-економічний і політичний розвиток Болгарії
2. Болгарія і Перша світова війна
3. Болгарська культура наприкінці XIX - на початку XX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.

Лекція 10.

Тема 10. Серби під владою Османів та Габсбургів (XVI-XVIII ст.) (2 год.)

1. Серби у складі Угорської корони
2. Серби під османською владою. Переселення 1690 р.
3. Серби в Габсбурзькій монархії

Семінарське заняття № 10

Тема 10. Серби під владою Османів та Габсбургів (XVI-XVIII ст.) (2 год.)

1. Серби у складі Угорської корони

2. Серби під османською владою. Переселення 1690 р.
3. Серби в Габсбурзькій монархії

Теми рефератів:

1. Міграція сербів на інші землі в XVI-XVIII ст.
2. Сербська культура під османською зверхністю в XVI-XVIII ст.
3. Розвиток сербської державності в другій третині XIX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.

Лекція 11.

Тема 11. Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (кінець XVIII—початок XX ст.) (2 год.)

1. Становище в чорногорських землях у XVII-XVIII ст.
2. Чорногорія на шляху до незалежності
3. Здобуття Чорногорією державного суверенітету

Семінарське заняття № 11

Тема 11. Чорногорія в боротьбі за незалежність. Утворення національної держави (кінець XVIII—початок XX ст.) (2 год.)

1. Становище в чорногорських землях у XVII-XVIII ст.
2. Чорногорія на шляху до незалежності
3. Здобуття Чорногорією державного суверенітету

Теми рефератів:

1. Особливості соціально-економічного і політичного розвитку Чорногорії в кінці XVIII— на початку XX ст.
2. Становлення чорногорської державності в першій пол. XIX ст.
3. Модернізації державного ладу Чорногорії в 50-х роках XIX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Павлюченко О. В. Україна в російськоюгославських суспільних зв'язках. Друга половина XIX — поч. XX ст. Київ, 1992.

Лекція 12.

Тема 15. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів і Венеції (XVI-XVIII ст.). Хорвати та словенці у складі Габсбурзької монархії (XIX—початок XX ст.) (4 год.)

1. Становище хорватських земель у XVI ст.
2. Хорвати і словенці в умовах абсолютизму та реакції
3. Хорвати та словенці на початку XIX ст.
4. Хорватсько-угорський договір 1868 р. Наступ реакції

Семінарське заняття № 12 -13

Тема 15. Хорватські та словенські землі під владою Габсбургів і Венеції (XVI-XVIII ст.). Хорвати та словенці у складі Габсбурзької монархії (XIX—початок XX ст.) (4 год.)

1. Становище хорватських земель у XVI ст.
2. Хорвати і словенці в умовах абсолютизму та реакції
3. Хорвати та словенці на початку XIX ст.
4. Хорватсько-угорський договір 1868 р. Наступ реакції

Теми рефератів:

1. Хорватські та словенські землі на зламі XIX-XX ст.
2. Хорватська та словенська культура в XIX- на початку XX ст.

Список рекомендованої літератури:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до XX ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Стрельчук Н. Македонія: нарис історії національно-визвольного руху (остання третина XIX — початок XX ст.). Чернівці, 1999.

Тематика самостійної роботи

№ з/ п	Теми	Кіл- ть год. денн форм	Кіл- ть год. заочн форм
1.	Тема 1. Річ Посполита в XVII—наприкінці XVIII ст. 4. Культура Речі Посполитої	6	11
2.	Тема 3. Польські землі в другій половині XIX— на початку XX ст. 1. Становище польських земель. 2. Суспільно-політичне життя на початку XX ст. 3. “Польське питання” в роки Першої світової війни 4. Розвиток польської культури	6	11
3.	Тема 7. Словацькі землі в дуалістичній АвстроУгорській монархії (друга половина XIX— початок XX ст.) 2. “Меморандум словацького народу” 6. Розвиток словацької культури	6	11
4.	Тема 8. Болгарські землі під владою Османів (друга пол. XVII—перша пол. XIX ст.) 1. Соціально-економічне становище болгарських земель	6	11
5.	Тема 9. Відновлення болгарської державності. Болгарія наприкінці XIX - на початку XX ст. 3. Соціально-економічний і політичний		

	розвиток Болгарії 6. Болгарська культура		
6.	Тема 10. Серби під владою Османів та Габсбургів (XVI-XVIII ст.) 4. Сербська культура	6	11
7.	Тема 11. Відновлення сербської державності (XIX ст.). Королівство Сербія наприкінці XIX— на початку XX ст.	6	11
8.	Тема 13. Боснія та Герцеговина в XVI—XIX ст. 1. Боснія та Герцеговина у складі Османської імперії 2. Боснія та Герцеговина після Берлінського конгресу.	6	11
9.	Тема 14. Македонський народ на шляху до національного самовизначення (XIX— початок XX ст.) 1. Історичні витоки “македонського питання” 2. “Македонська проблема” як складова “східного питання” 3. Становлення македонського національно-визвольного руху 4. Македонія за часів младотурецької революції та Балканських воєн.	6	11
		12	12
	Разом	60	100

Оформлення звіту про самостійну роботу.

Підсумком самостійної роботи вивчення дисципліни «» є складання звіту в усній або письмовій за вказаними темами. Захист звіту про самостійну роботу відбувається у терміни, обумовлені студентом і викладачем.

Види самостійної роботи:

1. Захист звіту про самостійну роботу
2. Презентація матеріалу (однієї тз тем), що виноситься на самостійне опрацювання.
3. Презентація першоджерел чи статті по темі курсу.
4. Презентація наукової статті (тез).
5. Написання і презентаці своєї наукової статті (тез) для публікації.

Список рекомендованої літератури

Основна:

1. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко/Український історичний журнал.1993.№ 10. С.86-89.
2. Баран В. Міждисциплінарні підходи до вивчення етногенезу слов'ян / В.Баран/ Історія в школах України 2006. №1. С.46-49.
3. Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст). Курс лекцій / За ред. В.І.Ярового. К. 2001.
4. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л.Зашкільняка. Львів. 2001.
5. Павлюченко О. В. Україна в російсько-югославських суспільних зв'язках. Друга половина ХІХ — поч. ХХ ст. Київ, 1992.
6. Алексеев Ю.М. Теоретичні засади курсу історії слов'янських народів в українській вищій школі / Ю.М.Алексеев, Н.М.Кравченко, Ю.В.Павленко // Український історичний журнал. 1993. № 10. С. 86-94.
7. Чорній В. Історія Болгарії. Володимир Чорній. Львів. 2007.
8. Стрельчук Н. Македонія: нарис історії національно-визвольного руху (остання третина ХІХ — початок ХХ ст.). Чернівці, 1999.

9. Цебрій І.В. Дискусійні питання слов'янської історії: особливості соціально-економічного та культурного розвитку західнослов'янських промислових центрів у добу середньовіччя. Полт. Держ. Пед. ун-т імені В.Г.Короленка / І.В.Цебрій. Полтава: ПДПУ, 2007. 12 с. Комп'ютерний файл. Режим доступу: http://library.pdpu.poltava.ua/docs/Цебрій_І.doc
10. Стрельчук Н. Македонія: нарис історії національно-визвольного руху (остання третина XIX — початок XX ст.). Чернівці, 1999.
11. Павлюченко О. В. Україна в російсько-югославських суспільних зв'язках. Друга половина XIX — поч. XX ст. Київ, 1992.
12. Яровий В. І. Історія західних та південних слов'ян у XX ст. Київ, 1996.
13. Дворнік Ф. Слов'яни в європейській історії та цивілізації. К., 2000.
14. Єславіч Б. Історія Балкан. Т. 1. XVIII і XIX століття. К., 2003.
15. Зашкільняк Л.О., Крикун М.Г. Історія Польщі. Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
16. Марченко О.М. Історія слов'янських народів. Частина перша. Історія Русі, Московської держави, Російської імперії до кінця XVIII ст. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Друге видання, перероблене і доповнене. Кіровоград, ПОЛІМЕД-Сервіс. 2014.
17. Марченко О.М. Історія слов'янських народів. Частина друга. Історія південних і західних слов'ян іфд епохи середньовіччя до кінця XVIII ст. Курс лекцій для студентів вищих навчальних закладів: Навчальний посібник. Кіровоград, ПОЛІМЕД-Сервіс. 2014.
18. Півторак Г.П. Походження українців, росіян, білорусів та їхніх мов: Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі “спільної колиски”. – К., 2001.

Додаткова:

1. Бродель Ф. Грамматика цивілізацій. 2014. 560 с.
[http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%91%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9B%D0%AC%20-%20%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B9%20\(1963\)%202008%20552%D1%81.pdf](http://kyiv-heritage-guide.com/sites/default/files/%D0%91%D0%A0%D0%9E%D0%94%D0%95%D0%9B%D0%AC%20-%20%D0%93%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%BC%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D1%86%D0%B8%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B8%D0%B7%D0%B0%D1%86%D0%B8%D0%B9%20(1963)%202008%20552%D1%81.pdf)
2. Омелян Пріцак. Арнольд Джозеф Тойнбі та його твір. В кн.: Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 2. К.: Основи, 1995. С. 363-373.
3. Тойнбі, Арнольд. Дослідження історії. Том 1, 2. /Пер. з англ. В. Шовкуна. К.: Основи, 1995. 614 с. ISBN 5-7707-5617-9, ISBN 5-7707-5618-7
4. Ясперс Карл // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. С. 736.
5. Пахльовська О. Польща-Україна-Росія. Бермудський трикутник: слов'янські народи в пошуках справжньої батьківщини. О. Пахльовська. Сучасність. №.3/4. С.60-80.
6. Бейліс О. С. Новітня історія Югославії (1918-1974 рр.). Львів, 1975.
7. Віперман В. Європейський фашизм: Порівняльний аналіз (1922-1982). К. Дух і літера, 2008. 273 с.
8. Ротшильд Д. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. К. Мегатайп, 2001. 496 с. 80
9. Зашкільняк Леонід Опанасович, Крикун Микола Григорович. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2002. 752 с + 8 кол. мап.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульної сторінки реферата

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра суспільних дисциплін

РЕФЕРАТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія слов'янських народів (нова доба)»

на тему _____

Виконав:
здобувач I (бакалаврського) рівня
освіти, групи .....

.....
Керівник: канд. пед. наук, доц.
Шевчук Т. Є.

Рівне - 2025